

УДК 336.71(100):3399(477)

К. В. Поліщук,

викладач, Кам'янець-Подільське відділення Київського фінансово-економічного коледжу
Національного університету державної податкової служби України

С. Ю. Ділайчук,

студентка, Кам'янець-Подільське відділення Київського фінансово-економічного коледжу
Національного університету державної податкової служби України

ЗЕЛЕНИЙ БІЗНЕС НА ХМЕЛЬНИЧЧИНІ — ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

E. Polishchuk,

lecturer of economic sciences of Kamyanets-Podilsky department of Kyiv Financial
and Economic College of National University of State Tax Service of Ukraine

S. Dilaychuk,

student of Kamyanets-Podilsky department of Kyiv Financial
and Economic College of National University of State Tax Service of Ukraine

GREEN BUSINESS IN KHMELNITSKY REGION — PROSPECTS OF DEVELOPMENT

Стаття присвячена теоретичним і практичним аспектам розвитку зеленого бізнесу як новітнього бізнесу сьогодні. Показано передумови виникнення та розглянуто подальші перспективи його розвитку на Хмельниччині.

This article is devoted to theoretical and practical aspects of green business as a modern business today. It is shown predictors and discussed the prospects for its development in Khmelnytsky.

*Ключові слова: зелений туризм, агрооселя, агротуризм, оподаткування зеленого бізнесу.
Key words: rural tourism, agricultural dwelling, agro tourism, green business taxation.*

ВСТУП

Останніми роками в Україні почала стрімко розвиватися нова галузь туризму — зелений туризм. Зародився він у Франції на початку 50-х років минулого сторіччя. Два основні напрями — тихо відпочити в сільській хатині чи хоробро пробиратися крізь джунглі, стали основою для нинішнього зеленого туризму. Незабаром прийшло розуміння того, що це — можливість селянам заробити гроші і в 1992 р. в ЄС стали цілеспрямовано виділятися кошти на розвиток сільського туризму, зокрема на будівництво доріг.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, за-

свідчив, що ця тематика переважно розробляється західними вченими. Тут слід відзначити американського фахівця Мерієн К. Прокоп. В Україні до проблем екологізації бізнесу зверталися Л.Г. Мельник, В.Я. Шевчук, Ю.М. Навроцький, Р.М. Марутовський, Г.Г. Почепцов, О.Г. Стегній. Однак малодослідженим залишається питання розвитку та оподаткування зеленого бізнесу в конкретних регіонах України.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті — є обґрунтування доцільності ведення зеленого бізнесу на Хмельниччині, проблеми і методика оподаткування, перспективи розвитку зеленого туризму.

ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На початку 50-х років минулого сторіччя в північно-східному регіоні Франції — Ельзасі у фермерів справи йшли зовсім туго. Неврожаї та несприятлива економічна ситуація багатьох зробили банкрутами. Селяни кидали свої будинки й перебиралися в міста. Щоб зупинити вимирання сільських районів, французький уряд підтримав ідею організації на фермах умов для відпочинку туристів. Процес пішов, і вже в 70-ті сільський туризм у Франції став звичайною справою, хоча за її межами поширення тоді не отримав.

На початку 80-х років з'явилися туристичні маршрути у важкодоступні райони Коста-Ріки, Еквадору й Непалу. Враховуючи перший досвід, жителями цих регіонів було сформовано основні принципи зеленого туризму, й невдовзі завдяки чудовим пейзажам там стали водитися гроші. Виявилось, щоб не порушити слабкої рівноваги дикої природи, потрібно було зводити до мінімуму вплив туристів на довкілля й поважати місцеві культурні традиції. І, звичайно ж, підтримувати грішми місцеве населення. Два основні напрями — тихо відпочити в сільській хатині чи хоробро пробиратися крізь джунглі, стали основою для нинішнього зеленого туризму. Незабаром прийшло розуміння того, що зелений туризм із коротких штанців виріс, і в 1992 р. в ЄС стали цілеспрямовано виділятися кошти на розвиток сільського туризму, зокрема на будівництво доріг [5].

В Україні ще в 1996 р. було створено Спілку сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні — організацію, яка активно працює над розвитком цього виду туризму, зокрема проводить добровільну категоризацію всіх садиб, що надають послуги сільського туризму. Тобто господар, який приймає туристів, подає заявку на присвоєння категорії і після детального вивчення відповідності тим чи іншим пунктам одержує категорію привабливості для туристів. Присвоєна категорія стає предметом гордості хазяїна і гарним орієнтиром для потенційних туристів, які шукають цікаве місце відпочинку. Ідеологи та практики зеленого туризму ведуть роботу із систематизації послуг — придумано безліч дивних назв. Наприклад, агротуризм — туристи не лише живуть і відпочивають у сільській місцевості, а й беруть участь у традиційних сільськогосподарських роботах — їх водять на пасіку, да-

ють можливість самим добути мед з вулика. Турист, накосивши оберемок сіна (більше з незвички не під силу навіть найвитривалішому), нагодує й подоїть корову або козу (умовно, звісно, потім хазяїну все одно доведеться догодовувати й додоювати), збере яйця в курятнику. Все добуте — до столу. Інший різновид — лісовий туризм. Туристи живуть у сільському будинку й увесь вільний час проводять у лісі, збираючи гриби, ягоди та ... "підгодовуючи" комарів. Знову ж таки, все зібране — до загального туристичного столу! Є й такий рідкісний напрям як орнітологічний туризм, шанувальникам якого організовують екскурсії до місця проживання рідкісних видів птахів. Для тих, хто прагне познайомитися з традиціями та звичаями українського села, послухати й поспівати пісень, потанцювати, самому виготовити з глини хоч може й незграбну, але милу сердцю тарілочку, або розпалити вогонь у кузні, пропонується етнотуризм. Є й не дуже клопітка для хазяїна форма організації відпочинку туристів, призначена для постояльців, занадто стомлених від натовпу людей і міського галасу, — відпочинок у сільському будинку. Туристу дають можливість виспатися в хаті або на сіннику, поїсти натуральних продуктів і полежати на травичці в тіні дерев. Для містянина, змушеного дихати вихлопними газами, таке насичення озоном — справжній рай [5].

Хмельницька область є однією з найбільш привабливих областей у плані розвитку туристичної галузі, оскільки посідає третє місце в Україні за кількістю пам'яток архітектури національного значення після Київської та Львівської областей. У нас є величезний потенціал, який ми не використовуємо у повному обсязі. Тому надзвичайно важливо знаходити нові шляхи для того, аби підвищити туристичний імідж області на всеукраїнському та міжнародному рівнях. На території Хмельницької області 3362 історико-культурні та архітектурні пам'ятки, що входять до Державного реєстру. У тому числі Національний історико-архітектурний заповідник "Кам'янець", який увійшов у номінацію "Сім чудес України", Державні історико-культурні заповідники "Меджибіж" та "Самчики". Розроблена комплексна Програма розвитку туристичної галузі міста Кам'янець-Подільський до 2015 року. Великий культурний потенціал мають міста Старокосянтинів, Ізяслав та селище Антоніни Крассилівського району.

У 2011 році туристичною діяльністю займалися 155 підприємств, із них: 10 туроператорів, 145 турагентів. За минулий рік надано туристичні послуги 54,5 тисячам туристам на загальну суму 49,1 млн гривень.

Крім того, все більшої популярності та актуальності в нашій області набирає зелений туризм. Адже ні для кого не секрет, що для того, щоб по-справжньому зрозуміти історію країни, потрібно їхати в її сільську місцевість, оскільки саме там збереглася незаймана сучасністю культура українського народу, її національний побут і багата природа з лісами, річками і горами. Наразі надають послуги по сільському туризму 62 агрооселі. Найбільшого розвитку "зелений" туризм набув у Кам'янець-Подільському (52 агрооселі), Новушицькому (20), Шепетівському (10), Білогірському (4) та Городоцькому (4 агрооселі) районах [6].

Наприклад, "Медова хата" в Кам'янець-Подільському районі розташована у затишному куточку в 6 кілометрах від міста, поруч — невеликий ліс. Лісова прохолода, домашній затишок, тиша та п'янке солодке повітря — приблизно так можна змалювати атмосферу та відчуття, що притаманні при відвідуванні садиби "Медова хата" [2]. Агрооселя "На Дністрі у тьоті Тані" розташована у селі Бабшин. Окрім чудової природи дає можливість відвідати Хотинську і Кам'янець-Подільську фортеці по водному та автомобільному шляхах. Багато таких агроосель розташовано у селах Сокіл, Чабанівка, Стара Ушиця [4].

Зелений туризм може стати рушійною силою розвитку віддалених регіонів країни загалом, і способом виживання для жителя такого району зокрема. Значна перевага зеленого туризму як бізнесу — наявність невеликого капіталу на старті. Сільським туризмом можуть займатися фермери, лісники, селяни, навіть міські жителі, у яких є будиночок в селі. А місцеві визначні місця — ліс, річка, пам'ятки історії можна вважати внеском батьківщини до статутного фонду підприємства. Для деяких зелений туризм стає основним заняттям, а для інших це просто непоганий додатковий зарібок [3].

Більше того, щоб почати приймати туристів, не обов'язково навіть реєструватися приватним підприємцем. У разі, якщо кількість місць, які надаються для тимчасового проживання, не перевищує 9, а строк перебування гостей в садибі — не більше 15 днів, реєстрація не потрібна. Щодо надання послуг з харчування, то

згідно ст.165 Р.ІУ Податкового кодексу України [1] від сплати податку звільнюються доходи, отримані від продажу вирощеної власником у своїй садибі сільськогосподарської продукції, у тому числі продуктів її первинної переробки. Таким чином, оподатковується лише дохід від оренди житла або інших приміщень садиби за загальною ставкою 15% від прибутку. Якщо ж справа піде і садиба розростеться, то хазяїнові необхідно буде зареєструватися суб'єктом підприємницької діяльності зі сплатою єдиного податку.

Не зважаючи на позитивні моменти, на сьогодні існує багато проблем у цій галузі туризму як з боку держави, так і з боку підприємців. Насамперед, це і відсутність нормативно-правового забезпечення питань використання культурної спадщини в туризмі, обмежена транспортна доступність до більшості об'єктів, неготовність музейних експозицій та прилеглих територій до туристичних відвідувань, у тому числі іноземними туристами та особами з особливими потребами, низький рівень сервісного обслуговування в закладах харчування. Ще однією проблемою є недостатня підтримка рекламування національного туристичного продукту на внутрішньому та міжнародному ринках туристичних послуг.

Було б добре створити обласний туристично-інформаційний центр та інтернет — сторінку з потужною базою даних, де всі бажачі змогли би отримати довідку про основні туристичні об'єкти області, природні, археологічні, історичні, культурні та духовні пам'ятки, культурні та культурно-розважальні заклади, готелі, санаторії, бази відпочинку, головні туристичні маршрути, розклад руху поїздів та автобусів, обласні та районні свята і фестивалі, туристичні компанії і послуги, а також багато іншого, що стосується туризму і відпочинку в Хмельницькій області. Такий центр сприятиме наближенню туризму до людей, а людей — до туризму.

Наступна проблема — суб'єкти господарювання, які надають послуги тимчасового проживання (ночівлі), ухиляються від повноти нарахування туристичного збору. Вони занижують вартість послуг, оскільки сьогодні згідно з Податковим кодексом туристичний збір справляється у розмірі 0,5 — 1% від вартості всього періоду проживання в готелях, кемпінгах, мотелях [1]. Якщо спростити процедуру визначення і сплати цього збору та прив'язати ставку до мінімальної зарплати

(на 1 січня звітного року), а нараховувати його за кожен день проживання. Крім того, ставка податку залежатиме від категорії готелю. Наприклад, постояльці готелю категорії "одна зірка" заплатять за день 0,5% мінімальної зарплати, а "п'яти зірок" — 4%. Таким чином, обсяг збору буде фіксованим, тому що є прив'язка до мінімального показника. І незалежно від вартості номера класу "люкс" збір не зміниться. Такі поправки до Податкового кодексу поліпшать адміністрування збору, збільшать платежі до бюджету і позитивно позначаться на поліпшенні партнерських відносин між податковими органами та податковими агентами. За даними прес-служби ДПС України, щороку обсяг сплаченого до місцевих бюджетів туристичного збору збільшується. Якщо його фактичні надходження в 2011 р. становили 27,749 млн грн., то за 10 місяців 2012 р. вони вже перевищили 31,34 млн грн. Очікування на 2013 рік становлять 34 млн грн. [5].

ВИСНОВКИ

Таким чином, зелений бізнес — це розвиток села, виведення його з депресивного стану, робочі місця, можливість працювати вдома, а не їздити світом у пошуках заробітку. Разом з туризмом розвиваються й інші напрями — вирощування овочів, тваринництво, переробна галузь, бізнес з організації розваг та атракціонів. А для містян це — можливість відпочити від міської метушні, загазованих вулиць, скуштувати домашніх харчів, злитися з природою. Й що це усе можливо, довели жителі Грицева Шепетівського району, де "зеленим" туризмом почали займатися ще з 1998 року. Щороку селище відвідують близько тисячі гостей. У містечку створена громадська організація "Кластер сільського зеленого туризму "Оберіг", яка об'єднує десять агроосель. Одночасно вони можуть прийняти 50 осіб.

На жаль, сьогодні немає законодавства, яке регулювало б питання сільського зеленого туризму. Прийняття Закону України "Про сільський зелений туризм" дало б поштовх для розвитку села. А Хмельниччина має багато передумов для агробізнесу: чудова природа, велика кількість історикокультурних та археологічних пам'яток (третє місце в Україні) [3].

Література:

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної

Ради України — 2011. — № 13-14, № 15-16, № 17.-Ст. 112 (із змінами та доповненнями від 6.12.2012р. № 5519-УІ, ОБУ, 2013р., № 1,ст.7). — Ст. 112.

2. Медова хата [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.welcomkp.com.ua/index.php?Itemid=34&id=31&layout=blog&option=com_content&view=category

3. Про розвиток "зеленого туризму" на Хмельниччині [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.podillia.com.ua/index.php?Itemid=1&id=1277&option=com_content&task=view

4. Сайт Кам'янець-Подільської міської ради [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kam-pod.gov.ua/>

5. Забаштанський Д. Туризм природного кольору. Вісник Міністерства доходів і зборів України. — 18.12.2012, № 47.

6. Шляхи розвитку галузі туризму на Хмельниччині. За матеріалами Хмельницької ОДА. — 24.05.2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://biznes.km.ua/onenews/SHlyahi-rozvitku-galuzi-turizmu-na-Hmelnichchini.html>

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Tax Code of Ukraine", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed 20 Nov 2013).

2. Welcomkp (2013), Honey house, available at: http://www.welcomkp.com.ua/index.php?Itemid=34&id=31&layout=blog&option=com_content&view=category (Accessed 20 Nov 2013).

3. Public organization "Podillya" (2013), "On the development of "green tourism" in Khmelnytsky region", available at: http://www.podillia.com.ua/index.php?Itemid=1&id=1277&option=com_content&task=view (Accessed 20 Nov 2013).

4. Kamenetz-Podolsk City Council (2013), Official site of Kamenetz-Podolsk City Council, available at: <http://kam-pod.gov.ua/> (Accessed 20 Nov 2013).

5. Zabashtans'kyj, D. (2012), "Tourism of natural color", Visnyk Ministerstva dokhodiv i zboriv Ukrainy, vol. 47.

6. Khmelnytskyi Oblast State Administration (2013), "Ways of development of the tourism industry in Khmelnytsky region", available at: <http://biznes.km.ua/onenews/SHlyahi-rozvitku-galuzi-turizmu-na-Hmelnichchini.html> (Accessed 20 Nov 2013).

Стаття надійшла до редакції 15.11.2013 р.